

ВИКОРИСТАННЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Олена Глотова

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Тетяна Лазаренко

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Україна

У закладах вищої освіти України іноземна мова є обов'язковим компонентом професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Навчання іноземної мови буде ефективним, якщо воно має чітку професійну спрямованість, тим самим створюючи можливість практичного використання набутих знань і умінь у майбутній професії. Тому завдання викладача іноземної мови полягає в тому, щоб відтворити в навчальній діяльності студентів ситуації, подібні їхній майбутній професійній діяльності, тобто контекст. Таким чином в навчальному процесі відбувається моделювання ситуацій іншомовного спілкування і способів вирішення професійних задач.

На сучасному ринку праці користуються попитом не просто професійно підготовлені кадри, а фахівці, які вміють вести комунікацію на різних рівнях і різних мовах. Перекладачу в процесі своєї професійної діяльності доводиться слухати, читати, розуміти, тлумачити, здобувати інформацію з усних та письмових джерел, а потім передавати її учасникам перекладацької ситуації. Сьогодні збільшується роль письмової комунікації, а саме: ведення ділового листування та обмін інформацією шляхом використання її сучасних носіїв. Все це висуває підвищені вимоги до професійної підготовки майбутніх перекладачів, у тому числі спеціалістів у різних сферах, зокрема міжнародних відносин та міжкультурної комунікації. Сучасне суспільство потребує не просто перекладачів-посередників, які відіграють другорядну роль в процесі мовної комунікації, а кваліфікованих мовних консультантів широкого профілю,

що добре знають не лише іноземну мову, а й усі сфери життя, політики, економіки, історії і культури народу, який говорить цією мовою. Контекстне навчання, на нашу думку, сприятиме розвитку означених навичок.

У науковій літературі вітчизняні (Н. Дем'яненко, В. Желанова, О. Ковтун, В. Майковська, І. Марчук, Н. Мирончук, О. Попова, О. Шапран) та зарубіжні науковці (Е. Байкер, Р. Бернс, А. Вербицький, О. Григоренко, М. Ключева, Ю. Маслова, Т. Фролова, П. Еріксон) розглядають специфіку, зміст, форми, методи, засоби та інші аспекти, пов'язані зі застосуванням технологій контекстного навчання в процесі викладання предметів у закладах вищої освіти. Різні аспекти проблеми формування професійної компетентності лінгвіста-перекладача порушувались в працях вітчизняних і зарубіжних науковців (Т. Ганічева, В. Карабан, В. Комісаров, І. Корунець, Л. Черноватий, J. Hunt, D. Robinson, E. Steiner). Ці дослідження сприяли накопиченню та систематизації наукової інформації з проблеми формування професійних умінь майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах. Однак до теперішнього часу недостатньо повно визначено структуру професійних умінь перекладача в галузі міжнародних відносин і міжкультурної комунікації, недостатньо розроблено модель їх формування. Аналіз, вивчення та узагальнення сучасних психолого-педагогічних студій дає можливість зрозуміти, що науковці приділяють недостатньо уваги контекстному підходу до навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах, і тому він потребує подальшого детального дослідження.

Отож, метою нашого дослідження стало визначення специфіки реалізації контекстного підходу в процесі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів в умовах університетської освіти.

Зараз в Україні зростає інтерес до викладання іноземної мови в контексті майбутньої професійної діяльності. Фахівці у галузі вищої освіти розробляють і впроваджують нові стандарти вищої професійної освіти з урахуванням основ компетентнісного підходу. Оскільки успішне оволодіння компетенціями, перш за все професійними, відбувається при виконанні практичних дій, необхідно

організувати відповідні загально дидактичні і предметні умови. У зв'язку з цим слід звернутися до контекстного підходу, який може стати психологопедагогічною та науково-методичною основою вирішення багатьох проблем, пов'язаних з реалізацією компетентнісного підходу. У цьому зв'язку необхідно визначити номенклатуру спеціальних професійних умінь та навичок перекладача, а саме фахівця у галузі міжнародних відносин і міжкультурної комунікації. Так, за період навчання у вищих навчальних закладах студенти, що опановують цю професію, мають оволодіти такими компетенціями, як от: використання знань з іноземної мови в обсязі, який є необхідним для професійної діяльності; застосування навичок як усного, так і письмового перекладу, що має знайти своє втілення в програмах з фахової підготовки перекладачів; здійснення пошуку та первинної обробки інформації на рідній та іноземній мовах; використання фонових знань, зокрема, вміння провести аналіз конкретних ситуацій у міжнародних відносинах на основі історичного, правового, дипломатичного, економічного підходів; оволодіння уміннями участі у переговорах та дипломатичних бесідах, підготовки ділових та дипломатичних документів як на рідній, так і іноземній мовах тощо.

Контекстне навчання в сучасній практиці підготовки фахівців визначається як процес навчання, за якого відбувається включення змісту навчання в контекст розв'язання важливих завдань професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів. У процесі контекстного навчання відбувається перехід навчальної діяльності у професійну з поступовою зміною пізнавальних потреб і мотивів, цілей, учинків і дій, засобів, предмета та результатів; створюються психолого-педагогічні та дидактичні умови для постановки суб'єктом навчання власних цілей та їх досягнення, для руху його діяльності від навчання до праці (Мирончук, 2018).

Контекстне навчання тісно пов'язане з комунікативним підходом, який передбачає мовленнєву спрямованість навчання іноземної мови як засобу спілкування і взаємодії людей. Таке навчання має бути ситуативним та функціональним. Тобто, викладач на заняттях має створювати ситуації,

максимально наближені до реальних умов комунікації, що можна з успіхом досягти завдяки сучасним технічним засобам навчання. Важливим є відбір мовного та мовленнєвого матеріалу відповідно до виконуваних функцій та ситуацій, в яких він використовується.

Важливою метою іншомовної підготовки студентів, зокрема, у сфері міжгалузевого перекладу та міжнародної економіки, стає навчання того, як досягти взаєморозуміння в ході колективної діяльності, яка визначається професійним контекстом.

Контекстний підхід моделює освітнє середовище, яке має бути максимально наближеним до професійного за формою та змістом. Цей підхід є ефективним при активізації особистісного потенціалу кожного студента, орієнтуючи їх на динамічне, безперервне особистісне становлення і професійне зростання. Контекстне навчання допомагає вирішувати основні завдання професійно-орієнтованої іншомовної освіти, яка включає залучення студентів до умов практичної виробничої діяльності, надання їм необхідного системного комплексу професійних знань, розвиток конструктивного і критичного мислення, формування системи професійних, загальнолюдських, культурних і моральних цінностей, розвиток навичок соціально-комунікативної взаємодії, комунікативних здібностей. Контекстний підхід до навчання дає можливість майбутньому спеціалісту не тільки успішно адаптуватися в умовах сучасного закладу освіти, а й реалізувати особистий творчий потенціал у професійній діяльності.

Список використаних джерел

Вербицкий, А.А. (1999). *Новая образовательная парадигма и контекстное обучение*. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов.

Григоренко, О.А. (2001). *Контекстная модель профессионально направленного обучения (на материале иностранного языка в военном вузе)* [дисс. канд. пед. наук]. Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов.

Ковтун, О.В. (2017). Технологія формування професійних умінь у майбутніх перекладачів авіаційної галузі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*, 5(118), 43–47.

Косникова, А.Ю., Мещеряков, А.С. (2013). Условія формування професійної компетентності майбутніх перекладачів в процесі навчання перекладу. *Современные проблемы науки и образования*. Вып. 5. RETRIEVED FROM: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=10094> (дата звернення: 20.05.2022).

Маслова, Ю.В. (2000). *Содержание и формы иноязычной речевой деятельности студентов педвуза в контекстном обучении (на материале английского языка)*. [Автореф. дисс. канд. пед. наук]. Липецкий государственный педагогический институт, Липецк.

Мирончук, Н.М. (2018). Контекстний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності у зарубіжній педагогічній теорії. *Креативна педагогіка*, 13, 95–101.